DE MALEISCHE HANDSCHRIFTEN IN HET BRITSCH MUSEUM.

Nadat Jacquet en Dulaurier het eerst de aandacht gevestigd hadden op de vele maleische handschriften, te Londen aanwezig, zijn die door H. N. van der Tuuk nader beschreven, namelijk die in de bibliotheken van het India Office en der Royal Asiatic Society. Van de maleische handschriften in het Britsch Museum, die het in 1845 van John Crawfurd heeft gekocht, is echter nog geene beschrijving verschenen. Wel is waar vindt men ze vermeld in een gedrukten catalogus, in de leeskamer van het gebouw voorhanden, doch die catalogus bevat alleen de titels en deze zijn, gelijk mij gebleken is, hier en daar geheel verkeerd. Hoewel nu het aantal dezer maleische HSS. van het B. M. niet groot is, — het bedraagt slechts 24 — en zij, met uitzondering van enkele, niet zeer belangrijk of wel incompleet zijn, kwam het mij toch niet ondienstig voor de hier volgende nadere opgave omtrent die HSS. te geven, als eene kleine bijdrage tot vermeerdering onzer kennis van de maleische letterkunde. In den gedrukten catalogus komen zij voor onder de N°s. 12376—98, terwijl twee der HSS. geen N^o. hebben dat hen onderscheidt. De volgorde van den catalogus heb ik behouden en ook de titels, daarin aan de HSS. gegeven. Eene volledige beschrijving mag men hier niet verwachten, die trouwens onnoodig zou zijn. Ik stip nog aan dat onze *oeklank* in maleische woorden overal door *u* is weergegeven.

N°. 1. Hikayat Dewa Mandu, 430 bladz. in-4°. Het HS. ziet er oud en vuil uit, terwijl het begin en het slot ontbreken. Het behelst een hier en daar met pantoens doorweven verhaal omtrent zekeren Radja Kangsa Indra Pëkarma Radja. Meer bijzonderheden omtrent den inhoud vindt men in het Verslag omtrent de HSS. der Royal Asiatic Society door Van der Tuuk gegeven (Bijdragen v. h. Inst. Derde Volgr. I, bl. 409 vgg., sub N°. 46). Ook in de India Office Library is een

HS. van dit werk (Tijdschr. v. N. I. 1849, bl. 392). Onder de HSS. der leidsche bibliotheek vermeldt Pijnappel eene verzameling van pantoens, volgens het opschrift uit dit werk genomen. (Bijdr. Derde volgr. Deel V, bl. 152). Er bestaat ook een javaansch geschrift onder dezen titel in de bibliotheek der Royal Asiatic Soc. (vgl. het Verslag van Keijzer, Bijdr. Deel II, bl. 343). Voorin de javaansche Dewa Mandu staat: Brama Raja of Indrapura. Account of a war anterior to Rama.

2. Romance of Mohammed Hanifa, 372 blad. 4°. Met dezen naam is Mohammed Hanafijah, een zoon van Ali, bedoeld. De inhoud komt nagenoeg overeen met het leidsche HS., door Pijnappel l.l. vermeld; in hoever de redactie verschilt, heb ik niet kunnen beoordeelen. Ook in de bibliotheek van het India Office zijn handschriften van dit werk (vgl. Bijdr. Derde Volgr. Deel V, bl. 167 en Tijdschr. v. N. I. 1849, bl. 399).

3. A book of moral maxims, 112 bladz. kl. 4°. Het is, gelijk ik reeds in mijne Inleiding tot de kennis van den islam (Rotterdam 1861, bladz. 481) heb medegedeeld, eene soort verkorte bewerking van de Kroon der Koningen en handelt voornamelijk over de pligten van vorsten, onderdanen en staatsdienaars. Hieraan is nog een en ander toegevoegd over mohammedaansch regt, vorstelijke insignien, titels van grooten enz.

4. Romance of Bahari Kala, 194 bladz. fol. In het begin staat: "Ini hikayat Bahari Kala di tanah malaju" en vandaar de verkeerde titel in den catalogus. Het HS. bevat een gansch ander verhaal, namelijk de geschiedenis van Ismá Jatîm, waaraan evenwel het slot ontbreekt. Van dit werk zijn ook drie HSS. te Leiden in de akademische bibliotheek, twee in de India Office Library en twee in de bibliotheek der R. A. Soc. Naar mijne bevinding verschillen al deze HSS. in meerdere of mindere mate van elkander, wat tekst, stijl en spelling betreft; de gang van het verhaal echter is in allen over het geheel dezelfde.

5. Romance of Kra Mas or the golden ape, 110 bladz. kl. 4°. in dichtmaat. In het begin van het gedicht staat: میس کمتر اسمو رنجان. Hiermede zal wel bedoeld zijn de Hikajat Misa Gomitar, in Werndly's Maleische Boekzaal No. 39 als eene javaansche geschiedenis vermeld. In den aanvang wordt een en ander verhaald van een vorst van Kuripan op Java, zijne broeders en kinderen. Aan den naam Kra Mas is dit verhaal gekomen wijl op bladz. 56 vgg. spraak is van een won-

derbaren aap, die een lusthof, Pëngëlipur lara genoemd, verwoestte. Het verhaal behoort blijkbaar tot den Pandjicyclus.

6. Dang sarat, a metrical romance, 136 bladz. 4° in dichtmaat. Verhaal omtrent een vorst van Djohor, wiens naam niet vermeld wordt, die verliefd werd op eene vorstin van Patani en haar huwde, zoodat Djohor en Patani toen één rijk werden. Later geraakte de vorst verliefd op eene dajang, Dang Sarat genaamd, hetgeen aanleiding gaf tot groote oneenigheden met zijne bovenvermelde gemalin.

7. Ular Nangaong, 182 bladz. 12°. Zeker vorst van Këmbajat had zeven dochters, voor wie hij een fraaijen lusthof liet aanleggen. Eens gingen zij zich daar vermaken, waarbij ieder van haar zich schertsenderwijs een echtgenoot toewenschte (برفوكس) bërpuks bij Crawford en Pijnappel = wenschen doen bij wijze van amusement). Allen wenschten zich vorsten, dewa's of mam-bangs tot gade, behalve de jongste, die de اولر ننگاوغ ular Nangkawang?) tot echtgenoot verlangde. Dewijl deze slang een vijand van de ouders der prinses was, werd zij door hen verstooten, waarop zij in de wildernis ging ronddoelen om de genoemde slang te zoeken, wiens verblijf, de راج نلا اندرا ممبغ رثى راج ممبغ ديوان zij eindelijk vond, daar zelfs eenige dieren, met haar lot begaan, haar den weg daarheen wezen. Die slang nu was een vorst genaamd راج نلا اندرا ممبغ رثى راج ممبغ ديوان en regeerde vroeger in de nēgëri. نستان ساري. Door den vloek van zijne moeder was hij voor den tijd van drie jaren in eene slang veranderd. De prinses genoot in zijn verblijf velerlei vermaken en toen hij na 40 dagen zijne menschelijke gedaante terug had gekregen, werd zij zijne vrouw, waarop hij besloot naar zijn land terug te keeren enz. Vgl. het berigt van Van der Tuuk omtrent een HS. van hetzelfde verhaal in het India Off. (T. N. I. 1849, bl. 392). Aan het begin van dit HS. van het Britsch Museum ontbreken een of twee bladzijden. Ook van het slot der geschiedenis schijnt iets te ontbreken.

8. Charita Panji, 156 bladz. 4°. Het slot ontbreekt. Het bevat de Hikajat Tjarang Kulina. Over dit Pandji-verhaal, waarvan ook een HS. in de bibliotheek der R. A. Soc. bestaat, vgl. Van der Tuuks verslag, sub n° 14.

9. Hang Tuwah. Handschriften van dit verhaal vindt men ook in de bibliotheek der R. A. Soc., der leidsche akademie

en in het bezit van den heer H. C. Klinkert. Dit HS. van het Britsch Museum bevat 470 bladz. fol. en is te Këdah afgeschreven. De redactie is dezelfde als die van het HS. der R. A. Soc. en beide HSS. stemmen dikwijls woordelijk overeen.

10. Putra Ganga, a romance, 446 bladz. fol. In het begin wordt verhaald dat *مهراج درم دیو*, die afkomstig was van een radja di kaindëraan, eene stad stichtte, die hij Mërtju nëgara noemde enz. Het verhaal eindigt abrupt.

11. Adventures of sultan Mangindra Chuacha, a romance, 136 bladz. fol. Verhaal omtrent een vorst Mëngindra Tjuwatja, koning van Indra Përtjangga en zijne zonen enz. Het schijnt eene eenigzins kortere redactie van de Hik. Indra Kijangan (bij Van der T. l. l. n° 57).

12. Journal kept by a Malay who accompanied an English gentleman from Penang to Bengal, 100 bladz. fol. Voorin staat: History of a journey to Bengal by Mahomed the teacher of Mr. Robert Scott. Het is geen eigenlijk dagverhaal, maar eene schets van hetgeen de schrijver heeft opgemerkt; bengalische toestanden, bv. hetgeen hij van de godsdienst der Hindoes gezien heeft, vindt men hier en daar aanschouwelijk beschreven. Doch over het geheel staat dit geschrift ver beneden de bekende reis van Abdoellah. Taal en spelling laten ook veel te wenschen.

13. Romance of Jayang Kusuma, 226 bladz. 4°. In het begin van het HS. leest men: *القصة انيله حكاية جاو يث برنام*. Het is een der zoo talrijke Pandjiverhalen; waardoor het zich onderscheidt van de verhalen van dien cyclus, in de mededeelingen van v. d. Tuuk (l. l. sub n°. 65) en Pijnappel (Bijdr. l. l. bl. 168) genoemd, heb ik niet kunnen nagaan.

14. A legendary romance from the Arabic, 160 bladz. 8°. Dit HS. behelst de geschiedenis van Sjah-i-mërdán. Vgl. daarover de mededeelingen van Pijnappel l. l. bl. 172 en v. d. Tuuk l. l. sub n° 60.

15. Murifat, a metrical romance, 46 bladz. kl. 4°. Murifat moet Ma'rifat zijn. Het geschrift handelt in dichtmaat over de voornaamste leerstellingen van den islam, vooral uitvoerig over Gods wezen en eigenschappen. Ik heb het reeds vermeld in mijne „Inleiding tot de kennis van den islam“ bladz. 481.

16. Dalang Wesa Purba, a romance, 70 bladz. fol. Fragment van een Pandjiverhaal, waarschijnlijk hetzelfde of een dergelijk

als het bij Pijnappel genoemde, dat onder den titel Hikajat Naja Koesoema de omzwervingen van Pandji en de zijnen vermeldt. In het begin wordt medegedeeld dat het verhaal afkomstig is van den Dalang Wesa Purba en uit het Javaansch vertaald. Van daar de verkeerde titel (Vgl. Bijdr. l. l. bl. 168.)

17. Simbu Mangkorat fol. De titel is foutief en zou moeten luiden: Lëmbu Mangkurat. Het bevat de legendarische geschiedenis van Zuid-Borneo, die hier in het begin van het HS. en bij Pijnappel (l. l. bladz. 162) Hikajat radja² Bandjar dan radja² Kotaringin heet.

18. Raja Babi (Hikajat Radja babi) 206 bladz. 4°. Het geschrift is aldus getiteld wijl het de avonturen vermeldt van een prins, die in de gedaante van een varken ter wereld kwam. Van dit verhaal is nog een HS. in de bibliotheek der R. A. Soc. Omtrent den inhoud deelt van der Tuuk (l. l. sub no. 52) nadere bijzonderheden mede.

19. Sultan Mulana, a metrical romance. 84 bladz. fol. Het bevat in dichtmaat de geschiedenis van sultan Maulana Ahmad Tadju d'din te Këdah; de oorlogen der Siamezen met Këdah en Patani, hunne verovering van laatstgenoemde stad enz. vindt men hier o. a. vermeld.

20. Undang² of Malacca, 98 bladz. 4°. De redactie van dit HS. verschilt van het HS. derzelfde Undang² in de bibliotheek der R. A. Soc. no. 10 der Farquhar collection (Zie v. d. Tuuk l. l.) en de tekst is ook veel meer corrupt.

21. A work on ethics 74 bladz. fol. Dit geschrift behandelt de geschiedenis van Bone en Gowa op Zuid-Celebes; ook vele zedelessen, raadgevingen aan vorsten en grooten en voorschriften van anderen aard komen daarin voor.

22. Adat Malayu or Institutes of Malacca 90 bladz. 4°. Wij hebben hier weder een Undang² van Malaka; de tekst is corrupt en bevat hier en daar noodelooze uitweidingen, die in het veel betere HS. der R. A. Soc. (no. 10 der Farquhar collection), niet te vinden zijn. Aan het einde staat: "tammat kapada 10 hari bulan Sjawwâl 1236."

23. Miscellaneous papers and letters, 150 bladz. 4°. In een geschreven catalogus vond ik het Malay Letterbook genoemd. Het bevat brieven zoowel van Europeanen als van inlanders, en ook stukken van anderen aard, b.v. een plakkaat van Farquhar waarbij aan alle Maleijers en Chinezen te Sin-

gapore verboden werd iets aan Sipahis te borgen of van hen te leenen, enz.

24. *Miscellanies in Malay, or Malay translations from the Bugis.* Een dunne foliant. Bevat losse fragmenten van allerlei maleische hikajats, ook eenige uit het Boegineesch of Makassaarsch vertaalde brieven.

Behalve de genoemde, zijn er nog enkele maleische HSS. in het Britsch Museum, die niet uit Crawford's bibliotheek aangekocht zijn en die ik niet nader heb kunnen onderzoeken.

G. K. NIEMANN.